

Kiss Piroska

IRODALOM

felmérő feladatlapok – 6. osztály

MEGOLDÁSOK

1. Tanév eleji felmérés

1.	Epika	Líra	
	2., 3., 6., 7	1., 4., 5	7 pont

2. mese, életkép, regény, rege, dal 5 pont

3. • Petőfi Sándor: Az alföld, tájleíró költemény
 • Arany János: Rege a csodaszarvasról, rege
 • Petőfi Sándor: János vitéz, elbeszélő költemény 9 pont

4. a) megszemélyesítés, metafora, hasonlat, megszemélyesítés 5 pont

b) felkiáltás, szóismétlés, párhuzam, eufémizmus (szépítő körülírás), ellentét 5 pont

c) félrím / xaxa
 páros rím / aa
 keresztrím/ abab 3 pont

5. • Rimaszombat közelében, Fülel felé 2 pont

• Huba vezér lányáról, Hajnácskáról kapta a nevét a vár. 2 pont

• „...elibök bukkant egy völgymederből kiemelkedő sziklacsúcson egy gyönyörű tündérvár.” 2 pont

• A honfoglalási csaták lezajlása utáni időkben. 1 pont

• törzs 1 pont

• Nagyon kevés volt már belőle.

A vezér döntötte el, hogy ki, hol, mennyi földet kap.

Nem változtatja meg azt, amit megígért. 6 pont

• A lányának ajándékozta a várat, de olyan vitézhez adta a lányát, aki méltó volt Hajnácskához.

Betartotta az ígéletét. A megígért terület Gedő vitézé lett. 4 pont

• Gedő vitéz, Hajnácska, Huba vezér 3 pont

• A 17. században. 1 pont

• Amikor el kellett hagynia a várat, Hasszán bég felgyújtotta.

Aztán nem építették újjá. 2 pont

• Nagyjából 700 évig. 1 pont

6. a) C 1 pont

b) B 1 pont

7.	Szerző	Műcím	Műfaj
	Arany János	Családi kör	életkép
	Petőfi Sándor	János vitéz	elbeszélő költemény
	Petőfi Sándor	Az alföld	tájleíró költemény
	Weöres Sándor	Ó, ha cinke volnék	dal
	Molnár Ferenc	A Pál utcai fiúk	regény

10 pont

Összes pontszám: 71 pont

2. Hősök az irodalomban

HŐSÖK A MONDÁKBAN

1. a)

Valós elemek a mondában	Mesés elemek a mondában
1., 3., 5.	2., 4.

 5 pont
- b) segítőkész szomszéd, kiváló hadvezér, öntudatos vitéz, becsületes ember 4 pont
2. eredetmonda történelmi monda
államalapítás kora kalandozások kora
Franciaországban Németországban
Ulrik császár Konrád császár
jókedvet harci kedvet
győzelmet aratott vereséget szenvedett 6 pont
3. • Torda ma Romániában található.
• I. László idején a kunok törtek be az országba.
• A király istenhez fohászzkodott.
• Isten kettérepesztette a hegyet, és a király lova patkójának nyomát még évszázadok múlva is látták. 5 pont

HŐSÖK A BALLADÁKBAN

4. Drámai ... konfliktus van. ... egy csomópont ... párbeszédéből..., ... sűrített, szaggatott. ... lényeges fordulatait..., a kisebb részletek..., ... a balladai homály... 8 pont
5. Arany János: A walesi bárdok, Kőműves Kelemenné, Arany János: Mátyás anyja 3 pont
6. a) Kőműves Kelemenné 1 pont
b) • A vár építése csak akkor jár sikerrel, ha emberáldozatot mutatnak be.
• Az asszony elfogadja az áldozat szerepét, és akaratán kívül válik hőssé. 4 pont
7. a) Arany János: Mátyás anyja 1 pont
b) • Hunyadi János halála után az uralkodó Hunyadi Lászlót kivégeztette, Mátyást pedig rabként Prágába hurcolta.
• A balladában Mátyás anyjának bánata, aggodása majd az öröme mutatkozik meg.
• Ez a ballada nem végződik tragikusan, hangvétele könnyedebb. 6 pont
8. a) Edward király: Ferenc József császár
bárdok: a magyar költők
a leigázott walesi tartomány: Magyarország 3 pont

- b)

	Miről szól az énekük?	Milyen a magatartásuk?
1. bárd	Az elesett hősöket siratja.	bátor
2. bárd	Az anyák fájdalmát, a születendő nemzedéket kéri számon.	elkeseredett
3. bárd	Átkot mond a királyra.	vakmerő

 6 pont

- c) • A lakomán nem mondanak köszöntőket a személyére.
 • Kiabál az urakkal, és becsmérli őket.
 • A sok kivégzés bántja a lelkét, ezért beleőrül a bűnbe, amelyet elkövetett. 6 pont
- d) • A ballada a témáját a történelmi múltból meríti.
 • A balladában megmutatkozik a bűn és bűnhődés motívuma. 4 pont

9. a) metafora, anafora, felkiáltás, megszólítás, hasonlat, fokozás, felsorolás 7 pont

- b) „Ne ved ki diccsel ejtené,
 u - / u - / u - / u - /
 Nem él oly velszi bárd.”
 u - / - - / u - / 4 pont

HŐSÖK EGYÉB IRODALMI MŰFAJOKBAN

10. • A szoros jól védhető volt: meredek hegység és tenger határolta, az átjáró pedig szűk volt.
 • A perzsák a nyilaikkal a távolharcban voltak erősek.
 • 300 társával feltartóztatta az ellenséget, mialatt a görög sereg nagyobb veszteség nélkül visszavonult.
 • Az áldozatvállalás, a haza hűséges szolgálata erkölcsi kötelesség. 10 pont

11. a) • Egyetlen fontos gondolatot, általános érvényű tanítást, bölcsességet fejez ki.
 • Két részből áll: előkészítés és csattanó, amelyek között gyakran ellentét feszül. 5 pont

- b) „Itt fekszünk. Vándor, vidd hírül a spártaiaknak!”
 - - / - - / - - / - u u / - u u / - - / 2 pont

12. a) • I. László király Gyakran vezetett csatát a külső ellenség ellen, ahol kitűnt testi erejével, bátorságával, keresztény erényeivel.
 • A szent király halála után is segített népének a csatában. Mikor holttestét Váradra vitték, a szekér vonóerő nélkül haladt a célja felé.
 • Igazságos, rendet megszilárdító törvényei, a kereszténység és az ország védelme érdekében végzett tettei miatt tartják őt a későbbi korokban is példaképnek. 6 pont

- b) Szent László hermája Nagyvárad Római Katolikus Székesegyház
 A király koponyaereklyéje Itt őrzik ereklyeként Szent László koponyájának
 található benne. egy darabját. 4 pont

13. • Az eredményes vadászat érdekében közel akart férkőzni az oroszlánhoz.
 • Legfontosabb tulajdonságok: bátorság, előrelátás, nyugodtság, jó helyzetfelismerés.
 • Az európai ember számára különlegesebb a táj és az állatvilág is. 6 pont

A NÉPI HŐS

14. a) I. Matyi bemutatása. Matyi elindul a döbrögi vásárba.
 II. Ellentét Matyi és Döbrögi között, az 50 botütés és Matyi fogadalma.
 III. Matyi elmegy világot látni, tanul, majd először ácsnak, aztán orvosnak öltözve kétszer veri meg Döbrögít.
 IV: Matyi álca nélkül teljesíti a 3. verést.
 V: Döbrögi megjavul. 8 pont

- b) • Matyi felkészül a verésre, megteremti a körülményeket a veréshez, megveri az uraságot, elveszi a ludak árát és elillan.
 • Népmesei elemek: a hatalmaskodó földesúr, a szegénylegény, aki felemelkedik, a hármasmese szám a próbatételekkel.

7 pont

c)

Lúdas Matyi	Döbrögi
Lusta, mihaszna, tanulatlan legény volt.	Zsarnok, kapzsi földesúr volt, aki sanyargatta a népet.
Világot járt, tanult, talpraesett emberré vált.	Tisztességes, embertársait megbecsülő ember lett belőle.

8 pont

- d) Matyi szembeszállt a zsarnok földesúrral, kiállt a maga igazáért. Az igazságáért folytatott harcában maga is átalakult, teljes értékű emberré vált.

2 pont

e)

Szólás	A szólás jelentése	Lúdas Matyi	Döbrögi uraság
Magas lóról beszél.	kevély, dölyfös		X
Megél a jég hátán is.	talpraesett	X	
Jön még kutyára dér.	Következménye lesz a helytelen cselekvésnek.		X
Megtanít kesztyűbe dudálni.	Megfenyegeti, hogy ellátja a baját.	X	

4 pont

15.

Műfaji jellemzők	A műfaj neve	Irodalmi mű
Szettek életéhez kapcsolódik. Csodás elemeket tartalmaz.	legenda	Szent László legendája
Epikai, lírai és drámai elemei egyaránt vannak.	ballada	Kőműves Kelemenné (Mátyás anyja, A walesi bárdok)
Történet, verses formában.	elbeszélő költemény	Lúdas Matyi
Általános érvényű tanítás. Forma: disztichon.	epigramma	a thermopülai hősök sírfelirata
A néphagyományban gyökerezik. Meseszerű elemek színesítik.	monda	Csörsz árka (A tordai hasadék, Lehel kürtje)

10 pont

16.

Jellemzők	Hősök
Kiáll az igazáért, megküzd az igazságért.	Lúdas Matyi
Életüket adták a hazájukért.	a thermopülai hősök
A keresztény ország védelme.	Szent László
Beletörődik, hogy feláldozza az életét mások céljának megvalósítása miatt.	Kőműves Kelemenné
Szembeszállás a zsarnokkal a nemzet érdekében.	a walesi bárdok
Segítőkészsége, nagylelkűsége példa.	Csörsz király

6 pont

János vitéz	Közös jellemző	Lúdas Matyi
4., 9.	1., 3., 5., 6., 7.	2., 8., 10.

Összes pontszám: 161 pont

Képességfejlesztő, érdekes feladatok megoldása

Kanizsai Dorottya: A XV-XVI. században élt.

A mohácsi csata után a környék papjaival és 400 jobbágyával közös sírba temetette az elhunyt hősöket, megadva a végtisztességet nekik.

Orlai Perich Soma a festő.

Zrínyi Ilona:

1865 végén a császári csapatok körbevették Munkács várát. Zrínyi Ilona több mint 2 évig védte a várat Caraffa generális ostromló csapata ellen.

II. Rákóczi Ferenc

Zrínyi Ilona a vizsgálóbíró előtt

Lebstück Mária:

Az 1848-as forradalom alatt csatlakozott Lebstück Károly néven.

Részt vett a branyiszkói, komáromi, kápolnai csatákban.

Az ütközet után egyedül 85 sebesültet mentett meg, és szállított Tiszafüredre.

Haditettei elismeréseként honvéd főhadnagyi rangot kapott.

3. Arany János: Toldi

1. Arany János Emlékmúzeum Nagyszalontán
Ennek a háznak a helyén állt Arany János szülőháza.
Debreceni Református Kollégium
Itt végezte közép fokú tanulmányait.
Magyar Tudományos Akadémia
Megválasztották a MTA titkárának, majd főtitkárának.
- Ercsey Julianna
Arany János felesége
Petőfi Sándor
Arany János barátja, pályatársa
A „Kapcsos könyv”
Arany ebbe írta időskori verseit, balladáit.
- 12 pont

2. a) előhang, utóhang, mottó, ének 4 pont

- b) • A Kisfaludy Társaság 1846 februárjában pályázatot hirdetett, és erre a pályázatra adta be Arany a Toldit.
• Arany gyermekkorában sok mondát hallott édesapjától a Toldiakról. A hagyomány szerint Arany szülőhelye a Toldi-család birtoka volt. Arany tanulmányozta Ilosvai Selymes Péter XVI. századi krónikáját és Nagy Lajos király korát is.
• elbeszélő költemény: Versben írt hosszabb költői elbeszélés.
- 7 pont

3. a)

3.	„Repül a nehéz kő: ki tudja hol áll meg?”	7.	„Letérdelt a sírnak fekete dombjára, S nyögött, leborulván a két keresztfára.”
6.	„Felmegyek Budára bajnok katonának”	4.	„Nagyon elbúsula Bence a beszéden, Szánta kis gazdáját, hogy bujdosni mégyen.”
12.	„Nem vagyok én bajnok, csak egy földönfutó,”	2.	„Amint látja Györgyöt hirtelen, váratlan, Karja ölelésre nyílik akaratlan.”
1.	„Hosszan, egyenesen tartja félkezével Mutatván az utat, hol Budára tér el,”	11.	„Leborul a nagy cseh: »Kegyelem! Irgalom!«”
5.	„Jő az anya-farkas szörnyü ordítással, Rohan a fiúnak, birkoznak egymással.”	8.	„Királyi levelet ohajtott felőle Hogy öccsét könnyebben kitudja belőle,”
10.	„Feltöré a cipőt tétovázás nélkül, S íme egy vasdarab hull ki közepébül.”	9.	„Toldi nem futott el, csak felállott szépen, S a bikát bevárta az utca közepén.”

12 pont

- b) • Miklós felindulásból, de akaratlanul megöli György egyik vitézét a malomkövel.
• 5. énekben: Miklós bátran, elszántan küzd a fenevadakkal, megmutatkozik ereje és leleményessége is. 9. énekben: Még inkább megmutatkozik rendkívüli ereje, bátorsága, és új jellemvonásként segítőkészsége és a rászorulók védelmezése.
• A 7. énekben feladatot kap a célja eléréséhez, a 10. énekben pedig a megvalósításhoz szükséges anyagi javak is rendelkezésére állnak.
- 6 pont

- c) életkép:

A mindennapi élet egy jellegzetes jelenetét ábrázolja.

4. ének

tabló:

Nagyobb arányú, színes, mozgalmas, nagy csoportot magába foglaló jelenet.

11-12. ének

6 pont

4. • Toldi Miklós a XIV. században élt.
 • I.(Nagy) Lajost és Luxemburgi Zsigmond királyokat szolgálta.
 • Az esztergomi érsek bírta meg először lovagi feladatokkal.
 • A lovagok csak a nemesek közül kerülhettek ki.
 • Főként lovagi, katonai tetteivel vívta ki embertársai és előljárói és az uralkodók megbecsülését.

6 pont

5. a)

Tettek	Tulajdonságok/erények
„S mint midőn a bika dolgozik szarvával, Fölveti a farkast egy erős rugással.”	bátorság
„Meg is esett szíve, oda is ment hozzá, Hogy kiért? miért sír? tőle tudakozá”	együttérzés
„De egy sincsen, aki elébe fordulna, Toldi nem futott el, csak felállott szépen,”	rászorulók védelmezése
„Most mint alamizsnát megadom életed.”	könyörületesség
„Nem vagyok én bajnok, csak egy földönfutó,”	szerénység

5 pont

b)

1. ének	A vendégoldalt félkézzel tartva mutatja a Buda felé vezető utat.
3. ének	A súlyos malomkővet felkapta és eldobta.
5. ének	Egymaga legyőzte a rátámadó két farkast.
9. ének	Egymaga megfékezte az elszabadult, sebzett bikát.

4 pont

- c) Az idézetek Miklós lobbanékonyására, hirtelen haragjára utalnak. Egy lovag sokszor kerül nehéz helyzetbe, ezért nyugodtnak, megfontoltnak kell lennie, hogy jól döntsön.

3 pont

d)

Ének	Természeti kép	Miklós lelkiállapota
1.	nyári hőség, forróság	feldúlt, sértődött, zaklatott
4.	sűrű sötétség	elkeseredett, szomorú
11.	verőfényes hajnal	boldog, vidám, reményteljes

3 pont

- e) 1. szeretet 2. fájdalom 3. kirekesztettség 4. kilátástalanság

4 pont

6. a) 1. György az öccsét paraszti sorban tartja.
 2. Nem adja ki a jussát, amely megilleti Miklóst mint másodszülött fiút.
 3. Gyilkosságba kergeti, üldözi és bevádolja a királynál.
 Toldi György attól félt, hogy az öccse a rendkívüli ereje miatt sokkal többre viszi lovagként nála.

3 pont

2 pont

- b) A, B, C

3 pont

c)

Szereplők	Milyen bűnt követtek el?	Milyen következménye volt ennek?
Miklós	A malomkövel megölte György egyik vitézét.	Miklós földönfutóvá vált.
György	Paraszi sorban tartotta Miklós, gyilkosságba kergette, majd bevádolta a királynál.	Kegyvesztett lett a királynál, el kellett hagynia a királyi udvart.
cseh vitéz	Orvul hátba támadta Miklóst.	Életével fizetett érte.

6 pont

Az egész magyar nép becsületét mentette meg, mikor legyőzte a cseh vitézt.

2 pont

7. a)

Idézetek	Szereplők	Jellemvonásaik
„Úgy anyám! Kecsetesd ölbeli ebedet,”	György	rosszindulatú
„Most pedig, miután így kipróbáltalak, Mondom: udvaromnál többé ne lássalak.”	Lajos király	igazságos
„Lelkemtől lelkezett gyönyörű magzatom, Csakhogy szép orcádat még egyszer láthatom.”	Toldi Lőrincné	szeretetteljes
„Akármerre jársz-kelsz, ott legyen sarkadnál, Legyen segítségül, ha bajba akadnál...”	Bence	segítőkész
„Nagy erőt érzek mind a két karomban, Nem vesztegetem azt szérűn és malomban;”	Miklós	határozott

10 pont

- b) Laczfi Endre Miklósnak
Miklós Györgynek
Miklós az édesanyjának
Miklós az özvegynek
Lajos király Györgynek
Miklós a cseh vitéznek

12 pont

8. a)

Népmesei elemek	Példák a műből
A főhős gyakran szegény sorsból indul.	Toldi Miklós paraszti munkát végzett.
A főhős vándorútra indul.	Miklós földönfutóvá vált, bujdosnia kellett, a célja elérése érdekében Budára ment.
Három próbatétel végrehajtása	Miklós megküzdött a farkasokkal, a bikával és legyőzte a csehet.
A mese végén a jó győz, a gonosz megbűnhődik.	Miklós lovag lett a királyi udvarban, Györgynek pedig távoznia kellett az udvarból.

4 pont

- b) • Nincs kedve a munkához e gazdának.
• Jól tudom, mi az igazi szándékod.
• Megmutatta az igazi szándékát.
• Már elég idős volt.

4 pont

- c) toportyán, nyoszolya, csobolyó, tarisznya/tarsoly, malomkő

5 pont

9. a) hasonlat, metafora, megszemélyesítés, metafora, megszemélyesítés, metafora, hasonlat, megszemélyesítés, metafora, allegória 10 pont
- allegória: Egy gondolatsoron vagy egy egész művön végigvitt megszemélyesítés, hasonlat vagy metaforasor, ahol a szóképek és a szóképek mögötti gondolatok lépésről lépésre megfelelnek egymásnak. 5 pont
- c) kérdés, felsorolás, felkiáltás, ellentét, párhuzam, anaforás ismétlés, megszólítás, szótőismétlés, túlzás 9 pont
- d) „a munka dandárja”
 „tövel-heggyel össze hagyja”
 „messze tette magát”
 „csak a kapufélfától búcsúzott”
 „ott legyek sarkadnál”
- melletted legyek
 a munka legnehezebb része
 senkitől sem búcsúzott el
 felügyelet nélkül hagyja
 nagy utat tett meg
- 5 pont
10. „Nem hagyott sok marhát, földet és kincseket, a
 Nem az örökségen civódó gyermeket: a
 De, kivel nem ér föl egész világ ökre, b
 Dicső híre-neve fennmaradt örökre.” b páros rím
 x' x x x/x' x// x' x x x/ x'x
 A mű verselése: ütemhangsúlyos, magyaros.

11. l, H, H, l, l 5 pont

Összes pontszám: 160 pont.

Képességfejlesztő, érdekes feladatok megoldása

- a) 1. ének: ökrök, kuvasz, mének
 2. ének: malac, borjú, bárány, baromfi, nyúl
 3. ének: csikó, kuttyák, nyúl
 8. ének: rák
 Toldi lovának neve: Rigó.
- b) 3. ének: „Két szemét homályos hályog eltakarta”
- c) 4. ének: sebzett szarvas, álom
 5. ének: éj
 6. ének: álom
- d) Toldi Miklós: „Pedig még legénytoll sem pehelyzik állán”
 Toldi Lórinccé: „S másnak adta élte fonnyadó virágát?”
 „Zsenge korához ily ritka bölcsességét.”
- e) a király mimikája: „A király ránézett s képe elkomorult.”
 „Hidegen mosolygott a felséges király,”
 Toldi György testtartása: „Monda György és nyögve egy kőszentre borult;”
 „Elmondá Toldi György és hajlonga mélyen;”
- f) 7. ének eleje: nagy vihar volt, villámlás, sötétség lett.

4. Szeretet, hazaszeretet, szerelem

1. a) • A fiú egy távoli országba ment, hogy világot lásson.
 • Az örökséget az örökgyógyó halála után szokták kifizetni.
 • Az apa ezzel lehetőséget adott a fiának, hogy saját lábára tudjon állni.
 • A fiú a kapott örökséget elherdálta, eltékozolta.
 • Amikor az országban éhínség tört ki, és ő is nélkülözni kezdett.
 • Az elkövetett hibáért/bűnért mindig vállalni kell a felelősséget.
 • Az apa megölelte és megcsókolta a hazatért fiát. 14 pont
- b) • A fiú térdre borul az apja előtt, és összekulcsolja a kezeit.
 • Az apa kitárja a karját, és lehajol a térdeplő fia felé. 2 pont
- c) Betlehemben, Mária, Újszövetség, karácsonykor, a szeretet 5 pont
2. a) • A vers még a Vajda Juliannával való találkozás előtt született.
 • A költemény műfaja: dal.
 • A mű témája: a szerelem.
 • A költemény szimultán ritmusú: érvényesül benne az időmértékes és az ütemhangsúlyos ritmus is.
 • A versszakok keresztímesek. 5 pont
- b) • Szerelmes vagyok beléd/beléd szerettem.
 • Nagyon tetszenek a szemeid. 2 pont
3. A költő **1942-ben** írta ezt a költeményt, amely egyetlen **mondatból** áll. Radnótit **zsidó** származása miatt többször behívták **munkaszolgálatra**. Életét fenyegetettségben élte. Erre utal a vers természeti képe: a **vihar**. A „kékje lehervad/lenn a tavaknak,” sorokban megjelenik az **elmúlás**, a **halál** gondolata. A költemény műfaja **szerelmi dal**. A könyörtelen világban a lírai én támaszát a **szerelem** jelenti. A költő boldog házasságban élt feleségével, **Gyarmati Fannival**. 10 pont

4. a)

A népdalra jellemző sajátosságok	Idézetek a versből
népdalküszöb-természeti kép	„Reszket a bokor, mert Madárka szállott rá.”
párhuzam (1. versszak)	„Reszket a bokor, ... Reszket a lelkem, ...”
ellentét (3. versszak)	„Akkor meleg nyár volt, Most tél van, hideg tél.”
fokozás (1. versszak)	„Te a nagy világnak legnagyobb gyémántja!”
túlzás (2. versszak)	„Teli van a Duna, Tán még ki is szalad.”

5 pont

b)

Szempontok	Tartózkodó kérelem	Reszket a bokor, mert...
A lírai én érzelve	szerelem	szerelem
A mű műfaja	dal	dal
Természeti képek a versben	tűz	bokor, madár
Virágmetaforák	tulipánt	rózsaszál
A lírai én célja	szerelmi vallomás	kérés és ígélet

5 pont

5. a) • A művek a magyar nép összetartozását fejezik ki.
 • A megzenésített művek ünnepi alkalmakon hangzanak fel.
 • Minden év január 22-én ünnepeljük a magyar kultúra napját a Himnusz születésének tiszteletére.

3 pont

b)

Himnusz		Szózat
1823. január 22.	Mikor keletkezett a mű?	1836
Istenhez fordul.	Kihez fordul a lírai alany a versben?	A hazafiakhoz fordul.
Áldást és szánalmat kér a magyarságnak.	Mit kér a lírai én?	Rendületlen hűséget a hazához.
A magyarság sokat szenvedett.	Mi az oka a kérés megfogalmazásának?	A haza sorsa rosszabbra fordult.
Erkel Ferenc, 1844	Kik és mikor zenésítették meg ezeket a költeményeket?	Egressy Béni, 1843

10 pont

6. a) • dal
 • hazaszeretet és a haza sorsa iránti aggódás
 • ugyanezt az érzést szólaltatják meg,
 • örömteli–szomorú

5 pont

- b) hasonlat, metafora, párhuzam, költői kérdés, megszemélyesítés, ismétlés, felkiáltás

7 pont

7. abab keresztrím
 xaxa félrím
 xaxa félrím

3 pont

Összes pontszám: 76 pont

Képességfejlesztő, érdekes feladatok megoldása

- a) • Többé-kevésbé tanult emberek – ismeretlen énekmondók, diákok, katonák – szerezték őket.
 • A virágénekekben az énekmondó virágnevekkel ruházta fel azt, akihez szól.
 • „violám”
 • A legrégebben lejegyzett virágénekünk az 1500 körüli időkben született, címe: Soproni virágének.
 • Olyan bevezetésként szereplő természeti kép, amelynek nincs kapcsolata a vers mondanivalójával, csak a hangulatát készíti elő.
 • „De csak szoktam, csak szoktam zöld erdőbe járni.”
 • 1. versszak: szabadság 2. versszak: szerelem
- b) Székely Bertalan és Johann Peter Krafft.
 • A történelmi esemény: Szigetvár ostroma 1566-ban.

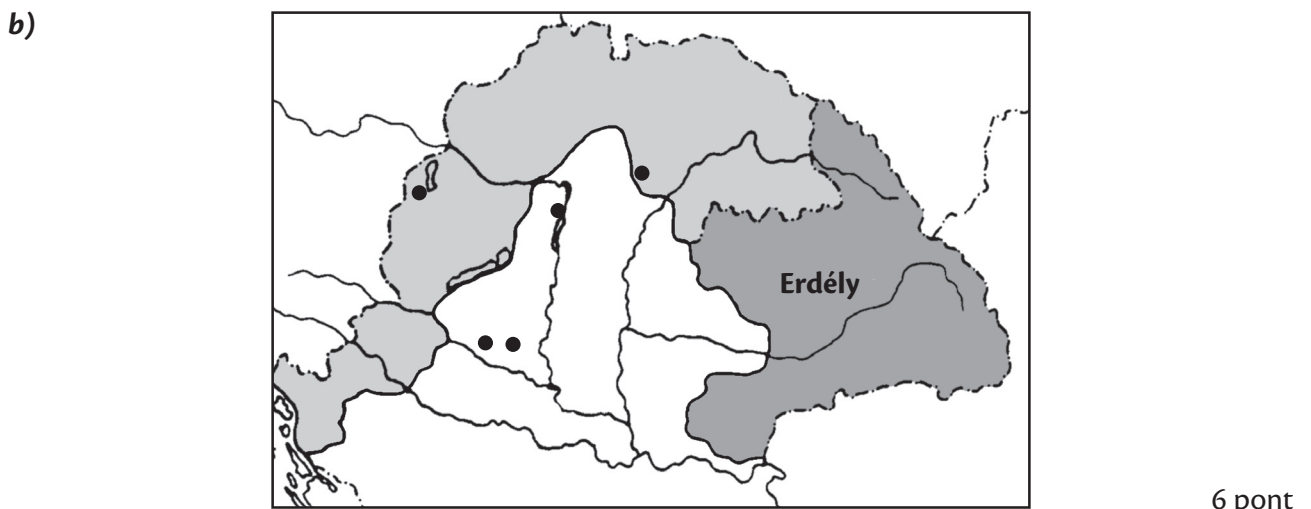
5. Gárdonyi Géza: Egri csillagok

1. a) Agárdpuszta : Itt született az író.
 Sárospatak: Tanulmányainak egyik helyszíne.
 Kossuth Lajos: Az író édesapja fegyvergyáros volt az 1848/49-es szabadságharcban, akit Kossuth nagyra becsült.
 Gárdonyi: Itt keresztelték meg. A településtől kölcsönözte írói nevét.
 Eger: 1897-től itt telepedett le. Csak az írással, az irodalommal foglalkozott.
 A láthatatlan ember: Gárdonyi egyik jelentős történelmi regénye. 5 pont
- b) • Az író az egri tanítóképzőben is tanult, később 1897-ben Egerben telepedett le, és itt élt haláláig. 2 pont
 • Gárdonyi gyakran sétált magában és a fiával is az egri várban. 2 pont
- c) • A Bebek-bástyán. 2 pont
 • „Csak a teste.” 2 pont
2. a) • Nagy terjedelmű alkotás. 5 pont
 • Cselekménye több szálon fut.
 • Az események időben és térben kiterjednek.
 • Fő- és mellékszereplők vannak a műben.
 • Nagy szerepe van a műben a jellemábrázolásnak és a jellemfejlődésnek.
 • Epizódok találhatók benne. 5 pont
- b) B, D, E, H, I 5 pont

3. a)

Meghatározások	A regény helyszínei
Gergő és Vicuska gyermekkorukban itt éltek.	Keresztesfalva
Gergő itt tanult vitézséget Török Bálint udvarában.	Szigetvár
A Török Birodalom fővárosa	Konstantinápoly
A török hódoltság székhelye lett.	Buda
Bornemissza Gergely itt élt feleségével és kisfiával Eger ostroma előtt.	Sopron
A Felvidék kapuja, a kereszténység védőbástyája	Eger
Buda elfoglalása után erre a területre költözött a magyar királyné a fiával.	Erdély

7 pont

4. a) 5. Drégely várát elfoglalta a török.
 2. Hunyadi János Nándorfehérvárnál győzelmet aratott a török sereg fölött.
 1. A kővárak építésének kezdete.
 6. Eger hős védői legyőzték a nagyszámú török hadat.
 4. Temesvár ostroma.
 3. Buda török kézre került. 2 pont
- b) „Erdély kapuja”
 „Felvidék kapuja” 1 pont
- c) Temesvár, Drégely, Eger 3 pont
- d) IGAZ, HAMIS, HAMIS, IGAZ 4 pont

5. a) 5. Török Bálint a szultán foglya lett.
 8. Éva és Réz Miklós Egerbe indultak.
 7. Megérkezett a hatalmas török had Eger várához.
 1. Jumurdzsák elrabolta Gergőt és Vicuskát.
 3. Gábor pap merénylete a török szultán ellen.
 9. Bornemissza Gergely találmányai nagy segítséget jelentettek a török elleni harcban.
 4. Budát elfoglalta a török, az ország három részre szakadt.
 6. Bornemissza Gergely és Cecey Éva házassága.
 10. Az elrabolt gyermekek visszakerülnek az anyjukhoz.
 2. Gergő vitézi nevelkedése Török Bálint udvarában. 3 pont

b)

meggyszín bársonyhüvelyű kard	Jumurdzsák gyűrűje	az egri vár alaprajza
török zsákmány -> Dobó -> Gergely -> Jancsika -> Jumurdzsák -> egri vár	török aga -> Jumurdzsák -> Gábor pap -> Gergely -> Éva -> egri vár	Hajván -> Gergely -> Éva -> egri vár

Közös vonás: Mind a három tárgy az egri várba került be. 7 pont

6. a) Elfoglalták a várat.
 Megtiszteltetést, megbecsülést jelentett.
 Halál a várban lévőkre.
 A várbeliek mindhalálig harcolnak. 4 pont

b)

Visszatérő motívumok a műben	A példák számai
FOGSÁG – SZABADULÁS	5., 9.
SORSDÖNTŐ TALÁLKOZÁSOK	1., 6.
VÉLETLENEK	4., 8.
BÁTORSÁG	2., 3., 7.

9 pont

Bornemissza Gergely cselekedetei	Jellemvonások
Megszökött a török táborból, és hazatért, amikor Jumurdzsák fogságba ejtette őket Vicuskával együtt.	leleményes, jó megfigyelő (mert hazatalált)
Török Bálint udvarában elsajátította a kardforgatást, a latin és török nyelveket és a kor tudományos ismereteit.	tanulni vágyó, szorgalmas
Hajvánál magyarországi várak térképei voltak, bejelölve fontos adatokkal. Gergely a következőt mondta neki: „Ezek a képek arra valók, hogy tested körül hordozd. Hétfelé kell metszened mindeniket, s be kell varrnod a ruhád bélésébe. Ahol ez a szent pergamen takar, ott nem ér a golyó.”	ravasz, körültekintő
Török Bálint kiszabadítására Konstantinápolyba ment három társával együtt. Török Bálint elé jutottak a Héttoronyban álruhában, majd megtervezte a főúr szöketését is.	bátor, előrelátó
Megkereste Cecey Évát Budán, megszöktette az esküvőről, majd feleségül vette, és családot alapítottak.	hűséges, családszerető
Az egri várban a dobokra borsót tetetett, hogy jelezze a török aknaásását. Különbféle robbanóeszközöket készített, amelyek hatékonyabbá tették a vár védelmét.	eszes, találékony (mai szóval: kreatív)

8 pont

- c) • Igen, mert a törökök leveleinek tartalma megbonthatta volna a várbeliek összefogásának egységét. Gyengítette volna a küzdelemben, a várvédelemben vetett hitüket.
- Igen, mert ezzel elismerte rendkívüli bátorságukat. Ezzel erősítette a várbeliek önbizalmát is.
- Igen, mert aki a letett eskü ellenére elárulja a sajátjait az ellenségnek, az büntetést érdemel. Az árulás súlyos erkölcs véttség.
- Igen, így mindenki bízott a felmentő sereg megérkezésében. Ha rajta kívül még valaki ezt az információt tuja, aki az könnyen kiszivárog, és a legnehezebb napokban öli meg a reményt, és ezzel a kitartás erejét.
- Igen, mert ez a hazáért való önfeláldozó magatartás nemcsak a saját korában példaértékű, de a későbbi utókor számára is.

8 pont

- d) • Török Bálint igazi, becsületes hazafi volt. Nem adta el se hatalomért, se vagyonért a magyarságát, és nem akarta kiszolgáltatni – még saját szabadsága árán sem – a török szultánt.
- Cecey Évának a gyermekének szeretete és mindenáron való megtalálása adta az erőt ahhoz, hogy bármi áron bejusson a várba.
- Zoltay István az egri vár hadnagya volt, aki kiválóan harcolt, és jól szervezte a vár védelmét.

6 pont

Idézetek a regényből	Ki mondta?	Kinek mondta?
„A falak ereje nem kőben vagy, hanem a védők lelkében.”	Dobó István	várvédőknek
„Találékonyságod és tudásod javára válhatik a nemzetnek.”	Gábor pap	Gergelynek (levélben)
„Fogd ezt a kardot, a tied!”	Dobó István	Gergőnek
„Tudod te azt, hogy nagy és szent dolog a haza védelme? A hazaszeretet és az anyaszeretet egy. A lelket nem ölheti meg a török.”	Bornemissza Gergely	Hegedűsnek
„Hogyha Magyarország egészében is a tied, meg ha minden magyarból török lesz is, én nem... én nem.”	Török Bálint	török szultánnak

10 pont

8. a) „Ebben a várban van most a maradék ország sorsa.”
Miután Budát elfoglalta a török, az ország három részre szakadt. (Erre utal a „maradék ország” kifejezés.) Sorsdöntő Eger védelme, mert ha elesik, akkor a töröknek szabad útja van a Felvidék felé, tovább folytatja az ország meghódítását. 3 pont
- b) Aki leteszi az esküt, az tudja, hogy mindhalálig vállalnia kell a vár védelmét. Az eskü tartalmazta az ostrom idejére vonatkozó legfontosabb erkölcs szabályokat, amelyek a védekezés hatékonyságát biztosították. 4 pont
- c) Jó vezetőkkel, nagy elszánással küzdöttek.
Mindenki – férfiak és nők egyaránt – önfeláldozóan küzdött a várban.
A várbeliek megértették, hogy saját sorsuk összefügg a haza sorsával. 3 pont
- d) • metafora
• Az egri várvédők hőstettei csillagként ragyognak a magyar népünk történetében.
• A várvédő magyarokat összefűzte az életük, a szülőföldjük és a keresztény vallásos hitük. 3 pont
9. a) Bornemissza Gergely. Török Bálint.
Dobó István várkapitány Eger vára a törökök szerint 4 pont
- b) janicsár: török gyalogos katona minaret: karcsú, magas török imatorony
karavánszeráj: útszéli fogadó topcsi: török tüzér
borbély: seborvos tömlöc: börtön 6 pont

Összes pontszám: 126 pont

Képességfejlesztő, érdekes feladatok megoldása

a)	Kérdések	Válaszok
	Mit írt Tinódi Dobó kardjára, és mit a Gergelyére?	„Ha félsz, nem élsz!” „Hazámért!”
	Mi volt felírva az egri várban levő Baba nevű ágyúra?	„Erős várunk nekünk az Isten!”

b)	A keresztény egri vitézek imája	A mohamedán törökök imája
	Főképpen nem magukért, hanem Magyarország megmentéséért imádkoznak az istenhez. Az imában megszólal az önfeláldozás is. Az ima az oltalomért szól.	Olyan, mintha átkot szólnának a magyarokra. Allahot arra kérik, hogy minden lehetséges módon pusztítsa el a várvédőket, csak hogy a törökök győzzenek. Az ima a pusztításért szól.

c)	Látnivalók	Az egri vár helyszínei
	Dobó István síremlékének fedőlapja és a hős egri vitézek névsora	Hősök terme
	Az Egri csillagok regény főbb szereplőinek viaszszobra	Panoptikum
	Lóporfüst – a kövek között kiállítás	Kazamaták

6. Daniel Defoe: Robinson Crusoe

1. angol
 mészáros
 kereskedőként
 Alexander Selkirk
 1719
 naplóforma
 E/1.
 kalandregény
 lakatlan sziget
 magányos hős

8 pont

2. • Elment a látcsövéeért, behúzta a létrát, és felment a domb tetejére.
 • „Mégis valami titkos félelem kerülgetett.” – rossz előérzet
 • legyen résen: figyeljek szöveget ütött a fejembe: elgondolkodtatott
 • Egyetlen kereskedelmi útvonal sem vezetett arra, amelyet az angolok használnak. Vihar sem volt a napokban.
 • Kirabolhatták és meggyilkolhatták volna őket.

10 pont

3. a)

Cselekedetek	Tulajdonságok
Minden használható holmit összegyűjt a hajóroncsról.	előrelátó
Körbejárja alaposan, és felfedezi a szigetet, ahol élnie kell.	körütekintő
Erődöt épít magának.	biztonságot kereső
Belefog a földművelésbe, majd később kecskéket tenyészt.	alkalmazkodó
Munkarendet alakít ki napjai eltöltéséhez.	rendszerető

5 pont

- b) • Ez biztosítja a kapcsolatát a külvilággal, és az életvitelének az alapja is.
 • A helyzetfelismerése, a céltudatossága és az akaratereje segítették őt ebben.
 • Megbetegedett, nem volt, aki segítsen rajta. A Biblia olvasásán keresztül közel került istenhez, és jámbor, istenfélő emberré vált.
 • Megszűnt a ránehezedő magány, társra lelt, és ezzel új célja is lett: Péntek civilizálása.

8 pont

- c) nemtörődömség, pazarlás, meggondolatlanság

3 pont

4. IGAZ, HAMIS, HAMIS, IGAZ, HAMIS

5 pont

5. Mentés a hajóroncsról
 Péntek társaságában
- Robinson kosarat fon
 Földművelés

4 pont

6. Ki a kicsit nem becsüli, a sokat nem érdemli.

2 pont

Összes pontszám: 45 pont

Képességfejlesztő, érdekes feladatok megoldása

- a)** 1659. szeptember 30-án.
1686. december 19-ig.
27 évet, két hónapot és 19 napot.
10 hónapra.
A tartózkodás 3. évében.
24 évig.
1687.június 11-én.
1836-ban, Vajda Péter fordításában.
- b)** Sok kaland lehet a filmben.
Szép természeti képeket láthatnak a nézők.
Gondolatébresztő a mondanivalója, sokat lehet belőle tanulni.
- c)** Tanulj, sajátítsd el korod ismereteit, hogy minden – életedben előadódó – helyzetben meg tudd állni emberként a helyedet!
- d)** 1. Bornemissza Gergely – Egri csillagok
2. Döbrögi – Lúdas Matyi
3. Péntek – Robinson Crusoe
4. Hunyadi Mátyás – Mátyás anyja
5. Edward – A walesi bárdok
6. Bence – Toldi